

Rapport 4 van het moderamen

In dit rapport gaat het moderamen in op het vervolg van de synode van 2019/2020. Dat vervolg is omgeven met grote onzekerheid. Niet alleen persoonlijk maar ook als kerken
 5 worden we ingrijpend geconfronteerd met de verspreiding van het coronavirus en met de richtlijnen van de overheid om verdere verspreiding tegen te gaan, of in elk geval zo te controleren dat ouderen en mensen met een zwakke gezondheid zoveel mogelijk worden beschermd.

We hebben als moderamen de vrijmoedigheid gehad om een blijk van meeleven te doen
 10 toekomen aan de kerken (bijlage), waarin we bij ons vertrouwen op de Here God het samengaan van voorzienigheid en voorzichtigheid hebben benadrukt. We wensen u persoonlijk en ambtelijk moed en wijsheid toe bij wat in deze moeilijke tijden van u wordt gevraagd. In de lijn van voorzienigheid en voorzichtigheid willen we als moderamen leiding blijven geven aan het synodale werk.

We hebben de derde vergaderweek moeten uitstellen, en daarbij de data van 21 tot en met
 15 24 april genoemd. Niet als een voornemen – daarvoor is het te vroeg – maar als een voorzichtige hoop. Zodra we met meer zekerheid kunnen spreken, hopen we met een planning voor het vervolg bij u terug te komen. De eerder genoemde vergaderdata in mei en september blijven staan.

20 Gaandeweg de behandeling van de verschillende rapporten en dossiers komt er inhoudelijk meer zicht op het vervolg. Daar gaan we in dit rapport op in. Ook op een aantal punten uit de schriftelijke evaluatie van de tweede zittingsweek.

Niet alles krijgt daarbij aandacht. Sommige opmerkingen waren van al te persoonlijke
 25 aard, andere hadden een wijder strekking, namelijk die van het synodegebeuren in het algemeen. De broeders kunnen ervan verzekerd zijn dat wel alles de aandacht van het moderamen had, heeft en soms ook houdt.

We nemen ons voor om voor de sluiting van de synode nog een wat ruimer
 30 evaluatiemoment te plannen. Daarin kunnen verschillende zaken terugkomen, met name die van wijder strekking, met het oog op een volgende synode.

Planning

Als wij gelegenheid hebben ontvangen de agenda, zoals die was opgemaakt voor een derde
 35 zittingsweek, af te werken, liggen er wat het moderamen betreft (naast enkele kleine zaken) nog drie dossiers die om extra vergadermomenten vragen: eenheid, ambtsstructuur, vrouw en ambt.

Deze dossiers hangen met elkaar samen. Daarom is het goed, voor zover nu te overzien, de
 besluitvorming op deze dossiers te stroomlijnen. Wij stellen daarom voor wat ‘eenheid’
 40 betreft in de derde week wel voortgang te maken op de punten ‘oplossingsrichtingen’ (bespreking schriftelijke reactie van commissie 4 op de in tweede ronde gestelde vragen en ingediende voorstellen), ‘Nationale Synode’ en ‘Raad van kerken’ (rapporten 4 en 4a van commissie 4 met het pre-advies van prof.dr. H.G.L. Peels), maar nog geen besluiten te nemen.

Het moderamen acht het – na afstemming met commissie 4 - niet verantwoord op het
 45 gebied van eenheid besluiten te nemen, zonder diepgaande bezinning op vragen die in de tweede ronde zijn gesteld met betrekking tot het wezen en welwezen van ons kerk-zijn. Daarom stelt het moderamen voor een ‘commissie kerk-zijn’ in te stellen. Daarvoor verwijzen we u naar rapport 5 van het moderamen. Wel wordt u in de gelegenheid gesteld bij de rapporten 4 van commissie 4 (over Nationale Synode en Raad van Kerken dus)

schriftelijke vragen in te dienen. Deze moeten dan uiterlijk 28 maart binnen zijn bij de resp. rapporteurs van commissie 4, ds. Van der Zwan en ds. Oosterbroek.

5 Cie 7 heeft voor de derde zittingsweek een tussenrapport ingeleverd over 'vrouw en ambt' en 'ambtsstructuur'. Nu een mondelinge gedachtewisseling daarover niet mogelijk is in maart, stelt het moderamen in overleg met cie 7 u voor om uw schriftelijke input bij beide rapporten in te leveren eveneens uiterlijk 28 maart. Voor het rapport 'vrouw en ambt' bij ds. Versluis, voor het rapport 'ambtsstructuur' bij ds. Smits.

10 Zouden we dit uitstellen tot een volgende zittingsweek (waarvan we nog niet weten wanneer die kan plaatsvinden), wordt het moeilijk om in mei met een eindrapport te komen. En daar proberen we toch nog steeds op aan te werken. Om het allemaal verwerkbaar te houden wordt u wel verzocht op beide dossiers geen grotere bijdragen in te dienen dan 2 à 3 A4.

15 Na tussenrapportage in de derde vergaderweek, mag volgens de huidige planning tijdens de vergaderdagen in mei het eindrapport van commissie 7 over 'vrouw en ambt' tegemoet worden gezien. In de derde vergaderweek zal het nog niet gaan over de vraag hoe we als kerken na besluitvorming omgaan met die besluiten in de praktijk van het kerkelijke leven. Daarover hoopt de commissie later voorstellen te kunnen doen. De verwachting is, dat de
20 bespreking van het rapport in mei nog niet tot besluitvorming zal kunnen leiden. Dat kan wel het voornemen zijn voor de vergaderdagen in september, daarbij mede gebruikmakend van het eindrapport van de commissie kerk-zijn..

25 Wat het dossier 'ambtsstructuur' betreft, meent commissie 7, daarin gesteund door het moderamen, dat met de eerste oriënterende ronde in de tweede vergaderweek aan het rapport van de commissie ambtsstructuur nog onvoldoende recht is gedaan. Met een wat andere werkvorm krijgt de oriëntatie tijdens de derde week een vervolg, zodat commissie 7 besluitvorming kan voorbereiden voor de vergaderdagen in mei en september.

30 Het is alleszins begrijpelijk dat commissie 4 naar aanleiding van de uitkomsten van de bezinning op kerk-zijn haar eigen voorstellen en die vanuit de vergadering gedaan, opnieuw zal willen bezien. Zij zal daarvoor tijd nodig hebben na de bespreking van het rapport van de 'commissie kerk-zijn' in september. Daarom zijn twee extra vergaderdagen
35 voorzien in november (10 en 11) om tot besluitvorming te komen op het punt van de eenheid binnen ons eigen kerkverband en die met andere kerken. Nogmaals zij gezegd, dat spoedig zou kunnen blijken dat we tot een aanpassing van de planning over moeten gaan.

Evaluatie

40 1. De eerste, schriftelijke vragenronde is opnieuw overwegend positief maar ook wel weer verschillend ervaren: sommigen gaven aan te weinig tijd te hebben gehad om vragen in te dienen, anderen om ze te beantwoorden. Twee maanden tussen vergaderweken geeft lucht, maar door een schriftelijke vragenronde toch ook weer minder. Algemeen wordt wel erkend dat een schriftelijke, eerste ronde de kwaliteit van de beantwoording ten goede komt.

45 2. Met enige schaamte werd geconstateerd dat sommige deputaatschappen slechts voor een enkele vraag (in de tweede ronde!) naar Nunspeet hadden moeten afreizen. De suggestie werd gedaan een onderscheid te maken tussen grote, ingrijpende rapporten en kleinere, minder ingrijpende. De eerste zouden dan wel in aanmerking komen voor een schriftelijke vragenronde, de tweede niet. Het moderamen vindt de gedachte van een
50 selectieve hantering van het instrument schriftelijke vragenronde het overwegen waard,

maar vraagt zich af of dat kan voorkomen dat deputaatschappen soms voor een enkele vraag ter synode verschijnen. Wat met het oog op een volgende synode wel heroverwogen kan worden is de (overigens niet geformaliseerde) verwachting dat een deputaatschap zo mogelijk op volle sterkte verschijnt. Ook zou de inzet van moderne communicatiemiddelen onderzocht kunnen worden.

- 5
3. De vraag is gesteld of het verstandig was afgevaardigden van buitenlandse kerken te vragen in hun toespraak in te gaan op de zaken die onze synode bezighouden. Hun bijdragen zijn verschillend gewaardeerd. Het motief voor de door onze deputaten buitenlandse kerken gestelde vraag is een bepaalde vormgeving van artikel 8, lid 31 van het huishoudelijk reglement ('... daarvoor in aanmerking komende zaken, hun mening of die van hun kerken te vragen...'). Dáárachter ligt weer de overweging dat op die manier het onderling meeleven binnen onze internationale gereformeerde familie meer body kan krijgen. Net als in een echte familie is niet elk lid even goed op de hoogte van alle situaties en contexten. Daarbij zingt ook daar elk vogeltje zoals het gebekt is. Geestelijk volwassen mensen kunnen dat van elkaar hebben, en weten ieders inbreng op waarde te schatten. Aparte overweging met het oog op een volgende synode verdient de suggestie om ook op onze agenda geen onderscheid te maken tussen kerken in het buitenland waarmee wij contact onderhouden via onze zendingsdeputaten en via onze deputaten buitenlandse kerken.
- 10
- 15
- 20
4. Gesteld is dat de beoogde uitwisseling van gedachten in de tweede ronde nog maar nauwelijks vorm krijgt. Het als spreker vragen van een reactie vanuit de vergadering is lastig, aangezien men zich als spreker tevoren moet aanmelden. Anderzijds zou het toch wel meer kunnen geschieden, aangezien de afgevaardigden beschikken over het schriftelijk antwoord op de in eerste ronde gestelde vragen. Deze vragen en antwoorden zouden in de tweede ronde meer aangegrepen kunnen worden om op elkaars inbreng in te gaan. Het gebruik van zaalmicrofoons is als mogelijkheid genoemd. Het moderamen erkent dat dat de levendigheid (verduidelijking vragen of geven; betuigen van instemming met een spreker) van de bespreking zou kunnen dienen, maar vraagt zich tegelijk af of een ongelimiteerd gebruik ervan de overzichtelijkheid en vooral kwaliteit van de bespreking ten goede zal komen. Bij een enkel agendapunt met een oriënterend karakter (plenair deel over ambtsstructuur) willen we er eens mee experimenteren.
- 25
- 30
5. Een vergadertechnisch kwetsbaar moment blijft het indienen en verwerken van een voorstel vanuit de vergadering, en in het verlengde daarvan de besluitvorming op basis van projectie via de beamer. De scriba II doet wat hij kan, maar is geheel afhankelijk van wat wordt aangeleverd. Om fouten of zelfs maar misverstanden te voorkomen, willen we er sterk op aandringen voorstellen pas ter vergadering te doen, als ze vóór aanvang van de voorstelronde per e-mail naar het adres van de scriba II verzonden zijn.
- 35
6. Een rapporteur gaf aan wat verlegen te zijn geweest met het stante pede namens de commissie moeten geven van commentaar op voorstellen die vanuit de vergadering waren ingediend. Reactie moderamen: dat gaat tot nu toe altijd zo, vraagt inderdaad enige wendbaarheid, blijkt vaak wel mogelijk, maar moet niet tot een overvragen leiden. We laten het aan de rapporteurs over een inschatting te maken. Zij kunnen altijd aangeven tijd van overleg met hun commissie te wensen.
- 40
7. De vraag is gesteld of er bij gevoelige onderwerpen niet de mogelijkheid zou moeten zijn om schriftelijk te stemmen. In verband met de livestream zou dat de vrijheid bevorderen waarin de broeders hun stem uitbrengen. Het huishoudelijk reglement schrijft voor dat over personen schriftelijk zal worden gestemd, en over zaken door middel van opstaan, handopsteken of een hoorbaar 'voor' of 'tegen'. Het moderamen ziet nogal wat bezwaren tegen de suggestie van schriftelijk stemmen over zaken.
- 45
- 50

‘Gevoelige onderwerpen’ mist het objectieve criterium dat het onderscheid tussen ‘personen’ en ‘zaken’ wel heeft. Schriftelijk stemmen over zaken ontnemt de preses de mogelijkheid aan een afgevaardigde een nadere motivering te vragen, wanneer deze aangeeft zich van stemming te willen onthouden. Eerder is er juist voor gepleit dat de preses meer van deze mogelijkheid gebruik zal maken. Het zwaarst weegt het moderamen het volgende. De schriftelijke stemming over personen is er ter bescherming van de betreffende persoon, de suggestie van een schriftelijke stemming over zaken lijkt de bescherming van de afgevaardigden te beogen. Maar bescherming tegen wat of wie dan? Opnieuw zij benadrukt dat wij ter synode geen gemeente of segment van de kerken vertegenwoordigen, maar zonder last of ruggespraak het geheel van de kerken dienen. We mogen van elkaar de innerlijke vrijheid verwachten om naar geweten onze stem uit te brengen en daar dan ook voor te staan. Desondanks wil het moderamen de behoefte aan een dergelijke wijziging van het huishoudelijk reglement na bespreking wel peilen, waarbij bedacht moet worden dat voor een wijziging van het huishoudelijk reglement tweederde van het aantal geldig uitgebrachte stemmen vereist is.

8. Er is gewezen op het gevaar van formuleringen als ‘onder biddend opzien tot de Here genomen besluiten’. Deze formulering zou dan impliceren ‘zo wil de Here het’, terwijl op dat moment een soms grote minderheid in de vergadering pijn ervaart bij het genomen besluit, en er daarnaast over tien jaar in dezelfde zaak anders kan worden besloten. Regelmatig wordt er in andere delen van de gereformeerd-katholieke kerk nu al anders over gedacht. Pas dus op met grote woorden, wees liever bescheiden en voorzichtig! Het moderamen zou de formulering ‘onder biddend opzien genomen besluiten’ toch niet graag kwijtraken. Hij zou, integendeel, op geen synodebesluit meer durven aansturen als het niet onder biddend opzien tot de Here genomen werd. Niet om daarmee synodebesluiten gelijk te stellen aan de wil van de Here en dus het odium van de onfeilbaarheid te verlenen, maar wel om daarmee onze geest van afhankelijkheid te belijden. Daaraan zijn beloften verbonden. Als wij biddend om Gods leiding én eerbiedig luisterend naar Gods Woord tot besluiten komen, mogen we erop vertrouwen dat we handelen naar de zin en mening van de Heilige Geest. Dat is dan die Geest die de kerk in alle waarheid leidt, waarbij wij altijd ten dele kennen en er hopelijk gaandeweg sowieso sprake is van groeiend inzicht in de wil en de van de Here met zijn kerk. Zo beleven we dat dan in ons gezamenlijk overleg, waarbij er inderdaad helaas lang niet altijd sprake is van unaniem genomen besluiten. De ene keer beleeft dan het ene deel van de vergadering pijn, de andere keer het andere. Er ligt dan troost in het in zelfverloochening voegen van het persoonlijk gevoelen in dat van het geheel van de broederkring. Afgezien uiteraard van het recht van revisie.

Ontmoeting

Het moderamen ontving een verzoek van de moderamina van de synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Bij deze moderamina leefde het verlangen ons in een persoonlijke ontmoeting te verzekeren van hun hartelijke, biddende betrokkenheid bij alles wat onze synode bezighoudt. Het was niet de bedoeling om daarover inhoudelijk te spreken. Het moderamen wist dit verlangen zeker te waarderen, maar was toch wat verlegen met het voorstel van een persoonlijke ontmoeting. Om met name twee redenen. In de eerste plaats lopen de contacten met andere kerken doorgaans via onze deputaten eenheid. In de tweede plaats vroegen wij ons af of het niet als onbevredigend zou worden ervaren een inhoudelijk gesprek uit te weg te gaan. Toch meenden wij recht te moeten doen aan het verlangen van de broeders. Wij traden in overleg met deputaten eenheid, en besloten met hun instemming

tot een korte, persoonlijke ontmoeting van onze preses en de voorzitter en secretaris van deputaten eenheid in de marge van de vergadering van GKv-synode en NGK-lv over de kerkelijke verhoudingen. Deze vergadering zou plaatsvinden op 21 maart, maar is vanwege de coronacrisis uitgesteld.

5

Brieven

Het moderamen ontving van twee kerkenraden (Almere en Urk-Eben Haëzer) een brief als reactie op de brief die het moderamen namens de synode naar de kerken stuurde, die onder andere het laatste besluit bevatte dat we in de tweede vergaderweek namen. Het moderamen voegt deze reacties wel bij de stukken, maar slechts ter kennisneming. Gedurende de synode worden wel meer stukken ontvangen naar aanleiding van synodebesluiten. In de meeste gevallen worden deze door het moderamen ter kennisgeving aangenomen of beantwoord met een verwijzing naar de kerkelijke weg. We hanteren immers niet voor niks een uiterste datum voor ingezonden stukken die op de agenda worden geplaatst. Omdat het in dit geval gaat om een antwoord van kerkenraden op een brief van ons aan hen, leek het ons goed u in hun reactie te laten delen.

10
15

Het moderamen,
ds. S.P. Roosendaal, scriba II

20

Bijlage: brief aan de kerken inzake het coronavirus

Bijlage: brief van het moderamen aan de kerken inzake het coronavirus

Lelystad, 13 maart 2020

5 Waarde en eerwaarde broeders,

Eerder deze week werd in onze kerken de biddag voor gewas en arbeid gehouden. In veel kerken zal ook gebeden zijn voor de generale synode. Door middel van dit bericht willen wij als moderamen wederkerig ons meeleven betuigen met de kerken. Die werden immers op de dag na de biddag geconfronteerd met een ingrijpende richtlijn van de overheid in verband met de verspreiding van het coronavirus. Op veel plaatsen zullen komende zondag de kerkdiensten niet op de vertrouwde manier gehouden kunnen worden. Ook in andere opzichten zal het opvolgen van de richtlijnen gevolgen hebben voor ons plaatselijke en bovenplaatselijke kerkelijke leven.

15

Onze gedachten gaan uit naar hen die door het coronavirus getroffen worden, in het bijzonder naar zusters en broeders in ouderdom of met een toch al kwetsbare gezondheid. Maar ook naar allen die voor zieken zorgen en hulp verlenen. Wij zijn dankbaar voor een verantwoordelijke overheid, voor deskundige instanties en voor een hoogwaardige gezondheidszorg. Wij hopen dat voldoende menskracht en middelen beschikbaar blijven. Ook van u als kerkenraad wordt in deze dagen wijsheid gevraagd. Die bidden wij u toe.

20

Juist op de biddag beleden wij ons geloof in de God van de voorzienigheid. Er is deze dagen niet alleen het uitbrekend coronavirus, er zijn ook de uitbottende magnoliaknoppen. De Schepper van hemel en aarde, die in Zijn almachtige wijsheid alles bestuurt en onderhoudt, bewijst Zijn goedheid nog aan de wereld en wil als een Vader voor Zijn kinderen zorgen. Dankzij de Heere Jezus die als de Knecht des Heeren om onze overtredingen is verwond, en onze ziekten op zich nam. Daarom hoeft schrik, of zelfs paniek ons niet te beheersen. Verootmoediging past ons wel. Bepaalt zo'n virus ons niet bij de gebrokenheid door de zonde en het zeer beperkte van ons menselijke vermogen om het leven te maken of maar in stand te houden? Maar wie het eigendom van de Heere Jezus is, mag leven in vertrouwen en zich voor eeuwig veilig weten.

25

30

Tegelijk is het onvermijdelijk om nu ook als plaatselijke kerk de nodige maatregelen te nemen om verdere verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Voorzienigheid en voorzichtigheid gaan samen op. We mogen niet roekeloos handelen en onszelf of anderen moedwillig blootstellen aan gevaar. Wij hebben geen bevoegdheid dwingende richtlijnen te geven voor de voortgang van ons kerkelijke leven onder deze omstandigheden. Dat lijkt ons ook niet nodig. Wij vertrouwen er op, dat u als kerkenraad in verantwoordelijkheid de richtlijnen van de overheid op zult volgen. Ook de overheid is ons immers door de Heere in Zijn voorzienige zorg gegeven. Wel treft u hieronder enkele links die u kunnen helpen om voor uw plaatselijke situatie beleid te bepalen.

35

40

Wij wensen u met uw gemeente een gezegende zondag toe, al zult u die mogelijk op een andere dan de gebruikelijke wijze vieren.

45

Met een hartelijke broedergroet,

P.D.J. Buijs, assessor

50

L.A. den Butter, scriba I

S.P. Roosendaal, scriba II

J.G. Schenau, preses

<https://www.protestantsekerk.nl/nieuws/richtlijnen-rondom-het-coronavirus/>

5

<https://www.hersteldhervormdekerk.nl/hhk/nieuws/adviezen-bm-inzake-coronavirus>